

1

אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מנבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמם עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמעי והם הם העמידו תורה אותה שעה תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת אמר רב המא בר אבא ואיתמא ר' חייא בר אבין כולם מתו מיחה רעה מאי היא א"ר נחמן אסברה

ג' ילמית קבל

2

כל ישראל ייש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר ממעי מעשה ידי להתפאר ואלו שאין להם חלק לעולם הבא הואומר אין תחיית המתים מן התורה ואין תורה מן השמים ואפיקורוס

ג' סנהדרין (ג)

3

אפיקורוס: רב ור' חנינא אמרי תרוייהו זה המכונה ת"ח רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי אמרי זה המכונה חבורו בפני ת"ח בשלמא למ"ד המכונה חבורו בפני ת"ח אפיקורוס הוי מכונה חבורו חכם עצמו מגלה פנים בתורה שלא כהלכה הוי אלא למ"ד מכונה חבורו חכם עצמו אפיקורוס הוי מגלה פנים בתורה כגון מאי יבגון מנשה בן חזקיה

ג' סנהדרין (ג)

4

אמר רבא כמה מפשאי שאר אינשי \*דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה דאילו בס"ת כתיב ארבעים ואתו רבנן בצרו חדא:

ג' ילמית קבל

5

חבבה ירושלים אלא בשביל שבין בה ת"ח שנאמר ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים ובחיים דבריו ומתעתעים בנביאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד [ל] אין מרפא מאי עד לאין מרפא אמר רב יהודה אמר רב יכל המכונה ת"ח אין לו רפואה למכתו

ג' סנהדרין (ג)

6

אמר רב יהודה אמר רב בשעה \*שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ירך אמר לו אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן זוסף שמו שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תלין תלין של הלכות אמר לפניו רבש"ע הראתו לי אמר לו חזור לאחורך הלך וישב בסוף ושמונה שורות ולא היה יודע מה הן אומרים תישש כחו כיון שהניע לדבר וז' אחד אמרו לוחלמדין רבי מנין לך אמר להן הלכה למשה מסיני נתיישבה דעתו

ג' ילמית קבל

7

משמת רבי עקיבא בטל כבוד התורה.

ג' ילמית קבל

9

תתקבט א משלי מ"ם גדולה מלמד שהתענה מ' יום שתענו לו חכמת התורה כמשה דכתיב ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, ד"א ושה' יתחכמה כאן חמצא מלמד שהיה שלמה מחפש ואומר היכן היא החכמה מצאת ר' אליעזר אומר בראש, ר' יהושע אומר בלב, ואתיא כדעתיה דר' יהושע דאמר החכמה היא בלב דכתיב ינתנה שמתה בלבי ואין שמתה אלא חכמה שנאמר החכם בני ושמת לבי, לסי"ד אל תקרי למ"ד אלא לב שהלב הוא מבין דעת שנאמר החכם לב יקח מצות (א) תורה באותיות, ואף דוד פרש עליה לב מהור ברא לי אלהים מפני מה נתנה חכמה בלב לפי שכל האברים תלויים בלב

זקני אשתי

10

י"אמר לקם יאנו וראו איהו היא ברה סוכה שיקדק ביה האדם, רבי אליעזר אומר עין סוכה, רבי יודן אומר חכר סוכה, רבי יוסי אומר שכו סוכה, רבי שמעון אומר דתתיהו סוכה

3

חנינא אמרי תריוהו זה המכזה ת"ח רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי אמרי זה המכזה חבורו בפני ת"ח בשלמא למ"ד המכזה חבורו בפני ת"ח אפיקורוס הוי מכזה חלמיה חכם עצמו מגלה פנים בתורה שלא כהלכה הוי אלא למ"ד מכזה חלמיה חכם עצמו אפיקורוס הוי מגלה פנים בתורה כגון מאי יכגון מנשה בן חזקיה

גמ' סנהדרין (ג)

4

אמר רבא כמה מפשאי שאר אינשי \*דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה דאילו בס"ת כתיב ארבעים ואתו רבנן בצרו חדא:

גמ' סנהדרין (ג)

5

רבה ירושלים אלא בשביל שביוו בה ת"ח שנאמר ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים וביומי דבריו מתעוררים בנביאו עד עלות המת ה' בעמו עד [ל] אין מרפא מאי עד לאין מרפא אמר רב יהודה אמר רב יכל המכזה ת"ח אין לו רפואה למכתו

גמ' סנהדרין (ג)

6

אמר רב בשעה \*שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שושב וקושר כתרם לאותיות אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ירך אמר לו אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן זוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות אמר לפניו רבש"ע הראה לי אמר לו חזור לאתורך הלך וישב בסוף 8 שמונה שורות ולא היה יודע מה הן אומרים תישש כתי כיון שהגיע לדבר ז' אחד אמרו לתלמידיו רבי מנין לך אמר להן הלכה למשה מסיני נתיישבה דעתו

גמ' סנהדרין (ג)

7

משמת רבי עקיבא בטל כבוד התורה.

גמ' סנהדרין (ג)

8

מתו מפסח ועד עצרת, יש לפרש כי הזמן הזה פסח ועד עצרת מורה על כבוד התורה, כי פירה ארבעים ותשעה יום עד מתן תורה כי ורה היא מתעלה עד שער החמשים, ולפיכך פירה ד' שבועות מדריגה אחר מדריגה עד שער זשים, והם לא נתנו כבוד לתורה לנהוג כבוד זריהם, כמו שיש לתורה התעלות כמו שמורה ימי הספירה שיש לתורה התעלות עד שער שים ולפיכך מתו מפסח ועד עצרת דווקא.

תתקבצו \*משלי מ"ם גדולה מלמד שהתענה מ' יום שתנתן לו חכמת התורה כמשה דכתיב ויחזק חמצא מלמד שהיה שלמה מחפש ואומר היכן היא החכמה מצוה ר' אליעזר אומר בראש, ר' יהושע אומר בלב, ואמריה כדעתיה דה' יהושע דאמר החכמה היא בלב דכתיב ינתנה שמתה בלבי ואין שמתה אלא חכמה שנאמר החכם בני ושמת לבי, לסי"ד אל תקרי למ"ד אלא לב שהלב הוא מבין דעת שנאמר החכם לב יקח מצות (א) תורה באזניות, ואף דוד פרש עליה לב מהורי ברא לוי אלהים מפני מה נתנה חכמה בלב לפי שכל האברים תלויים בלב

זקוק מענין

10

היא ברה טובה שירבין בה האדם, רבי אליעזר אומר אין טובה רבוייה אלא חכמה, רבי יוסף אומר שכן טוב, רבי שמעון אומר הרואה את העול, רבי אלעזר אומר, לב טוב, אומר לקח רואה אני את דברי אלעזר בן עזריה מדרבנן, שדקלל דקריו דקריבן.

אילו טיק ל'

11

אלף תלמידים היו לו לר"ע מעכו ועד אנטיפרס וכלם בפרק א' מתו, למה שהיתה עיניהם צרה אלו באלו, ובסוף העמיד שבעה, ר"מ ורבי יהודה ור' יוסי ור' אלעזר בן שמעון ור' יוחנן הסנדלר ור' אליעזר בן יעקב, ואית דאמריה יתרה ור' נחמיה ור' מ"ר יוסי ורשב"י ור' חנינא בן הכינאי ור' הסנדלר, א"ל בני, הראשונים לא מתו אלא שהיתה עיניהם צרה אלו לאלו, תנו דעתכם שלא תעשו כמעשיהם, עמדו ומלאו כל א"י תורה.

מנהג נקי

מעשה בחסיד אחד שלקח משגי בני-אדם ולא היה יודע מאיזה  
מהו לקח. ובא לפני רבי טרפון, אמר לו: הנח דמי מקחך  
בניניהם והסתלק. בא לפני רבי עקיבא, אמר לו: אין לך תקנה  
על שתשלם לכל אחד ואחד.

גמ' יו"ק (ע"ב)

כשנכנסו רבותינו לחרם ביבנה  
היה שם רבי יהודה ור' אלעזר בר' יוסי ור' יש  
נשאלה שאלה זו בפניהם מכה זו מפני מה  
מתחלת בבני מעיים ונזכרת בפה נענה רבי  
יהודה ברבי אלעאי \*ראש המדברים בכל  
מקום ואמר אע"פ \*שכליות יועצות ולב מבין ולשון מחתך פה גומר נענה רבי  
אלעזר ברבי יוסי ואמר מפני שאוכלין בה דברים שמאין חברים ממאים סלקא  
דעתך אלא שאוכלין בה דברים שאינן מתוקנים נענה \*שמעון ואמר בעון  
ביטול תורה

ע"ב (ע"ב)

(ע"ב)

זכרם זה בית המדרש שיושבו שורות סודות כהרם כן מפורש ביחולמי בנרסות: מכס וו: אסכרה:

ו"ג (ע"ב)

עשה ברבי עקיבא שעשה משתה לתלמידיו, הביא להם שני  
בשילין, אחד חי ואחד מבושל. בתחילה הביא להן חי, הפיקח  
בהן אחז את הקלח בידו אחת ותלשוה לא פא אחריו, משך ידו  
מנו ואכל פתו ריקן, הטיפש שבהן אחז את הקלח בשתי ידיו  
שך בשניו, אמר לו רבי עקיבא: לא כך בני, אלא הנח  
קידך בקערה ותלשהו, ואחר כך הביא להן מבושל, אכלו ושתו  
סתפקו, ואחר שאכלו ושתו אמר להן: בני, לא עשיתו לכם  
כך אלא כדי לבדוק אתכם, אם יש בכם דרך ארץ או לאו.

(ע"ב)

יקרה לי אפרכים אם ילד שעשעים כן מדי דברי פו זכר אפרכו  
עוד על-כן חמו מעילי רחם אר חמו נאם יהוה:  
ימיא זא

פ"ק יו"ק ע"ב

וב מעשה ברבי אליעזר שירד לפני חתיבה, ואמר עשרים  
ארבע ברכות ולא נענה. ירד רבי עקיבא אחריו ואמר: אבינו  
לכנו, אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו, למענך רחם  
לנו וירדו גשמים. ריננו החכמים, יצתה בת-קול ואמרה:  
מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו  
עובר על מידותיו.

גמ' יו"ק (ע"ב)

וענין שונאי השם נמצא לפעמים גם באנשים שהם  
עושים המצות ונזקרים מכל עברה במעשה ולשון,  
גם נפשם רעה ונקרב להם יקשה להם כאשר חבריהם  
וסקים בתורה, וירע בעיניהם בהיות בני-אדם עובדים את  
שם ויראים מלפניהם.

וכן האנשים אשר עינם צרה בכבוד תלמידי-חכמים  
ויראים והצדיקים, ושונאים עטרת תפארתם.

ענין שונאי  
זוניא זנה ע"ב

יש אחרים שאינם מצטערים וכו' אביהם כל-כך,  
פ-על-פי-כן ירגישו בעצמם איזה צער וקפחות יתקרב  
יקחם בראותם אחד עולה איזה מעלה יתרה אם לא יהיה  
אוהביו היותר דבקים לו, כל-שכן אם מאותם אשר אין לו  
הבה רבה עמו הוא, כל-שכן אם יהיה גר מארץ אחרת.  
וראה שבפניהם אפשר שיאמרו דברים כשמחים או מודים  
ב טובתו, אך להם רעה בקרבם. והוא דבר יארע על הרוב  
וב בני האדם, כי אף-על-פי שלא יהיו בעלי קנאה ממש,  
ונם, לא נקו ממנה לגמרי, כל-שכן אם בעל אמונתו מצליח  
שכבר כל אמן סגני לחברה (כיר יט), וכל-שכן אם מצליח  
יותר ממנו, ואמנם, לו ידעו ולו יבינו כי אינו אדם נוגע

מעשה ברבי עקיבא שעשה משתה לתלמידיו הביא להם שני תבשילין אחד חי ואחד מבושל. בתחילה הביא להן חי הפיקה שבהן אחז את הקלח בידו אחזת ותלשו לא בא אחריו משך ידו ממנו ואכל פתו ריקן. הטיפשו שבהן אחז את הקלח בשתי ידיו [נשך בשיניו]. אמר לו רבי עקיבא לא כך בני אלא הנח עקיבך בקערה ותלשהו. ואחר כך הביא להן מבושל אכלו ושתו ונסתפקו. ואחר שאכלו ושתו אמר להן בניי לא עשיתי לכם כל כך אלא כדי לבדוק אתכם אם יש בכם דרך ארץ או לאו.

17

קנה לי אפרים אם ילד שעשעים כן מדי דברי פו וקר אוקרבו  
עוד על-כן חמו מעי לוי רחם ארחמנו באם ייהיה: יומיו זאי

פירוש יו זאי פי' ה'

שוב מעשה ברבי אליעזר שירד לפני תחיבה ג' ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה. ירד רבי עקיבא אחריו ואמר: אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו למענך רחם עלינו וירדו גשמים. רינגו החכמים<sup>2</sup>. יצתה בת-קול ואמרה: לא מפני שזה גדול מזה, אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו מעביר על מידותיו.

געני' איוו

קס וענן שונאי השם נמצא קפצמים גם באנשים שהם עושים המצות ונזקרים מכל עברה במעשה וקשון, אם נפשם רעה ויבקר לבם יקשה להם פאשר חבריהם עוסקים בתורה, ורע בעיניהם בהיות בני-אדם עובדים את השם ויראים מלפניו. וכן האנשים אשר עינם צרה בכבוד תלמידי-חכמים הישרים והצדיקים, ושונאים עטרת תפארתם.

עני' איוו עני' ז' עני' ז'

יש אחרים שאינם מצטערים וכואבים כל-כף, אף-על-פי-כן ירגישו בעצמם איזה צער ולקפחות. תקרר רוחם בראותם אחד עולה איזה מעלה תרה אם לא יהיה מאוהביו היותר דבקים לו, כל-שכן אם מאוהבם אשר אין לו אהבה רבה עמו הוא, כל-שכן אם יהיה גר מארץ אחרת. ותראה שבפניהם אפשר שיאמרו דברים כשמתים או מודים על טובתו, אך לבם רעה בקרבם. והוא דבר יארע על הרוב ברוב בני האדם, כי אף-על-פי שלא יהיו בעלי קנאה ממש, אמנם, לא נקו ממנה לגמרי, כל-שכן אם בעל אמנותו מצליח בה, שפכר כל אמן סגני חברה (כיר יט), וכל-שכן אם מצליח בה יותר ממנו, ואמנם, לו ידעו ולו יבינו כי אין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלא נימא (יומא דח), והכל פאשר לכל מה הוא כפי עצתו הנפלאה ותקמתו הפלתי נודעת, הנה לא היה להם טעם להצטער בטובת רעיהם פלה, והוא מה שיעד לנו הנביא על הזמן העתיד שקמץ תהיה טובת ישראל שלמה, יקדים הקדוש-ברוך-הוא להסיר מקבנו המדה המגנה הזאת, ואז לא יהיה צער לאחד בטובת האחר, וגם לא יצטרך המצליח להסתיר עצמו ודבריו מפני הקנאה, והוא מה שכתוב (ישעיה יא), וסרה קנאת אפרים וצררי יהודה: פרתו אפרים לא-קנא את-יהודה וגו', הוא השלום והשקנה אשר למלאכי-השרת, אשר פלם שמחים בעבודתם איש איש על מקומו, ואין אחד מתקנא בחברו פלה, כי פלם יודעים האמת לאמתו ועלונים